

The Evolution of Intellectual Property Law in Light of Advances in Knowledge and Technology

Seyed Hosein safai

Professor of Tehran University, Tehran, Iran.
Email: Shsafaei@ut.ac.ir

Mohammad Darvishzadeh

Head of the Iranian Law and Legal Research
Institute and former judge of the Supreme
Court, Tehran, Iran.
Email: darvishzadeh@illrc.ac.ir

Abstract

The Iranian Law and Legal Research Institute, with a research-oriented and development-focused vision, is committed to publishing a series of journals under the "Research and Development" prefix. The first journal in this series, titled the Journal of Research and Development in Comparative Law, has already been published. Now, the second journal from this institute, titled Research and Development in Private Law, is being launched. In the Fall 2023 issue of the prior journal (Journal of Research and Development in Comparative Law), the concept, objectives, and importance of research and development in various branches of law were extensively discussed, so these points will not be repeated in this note.

The new journal, Research and Development in Private Law, is dedicated to exploring emerging academic fields, new theories, innovative laws, policymaking strategies, and evaluations of experiences and achievements in private law.

Journal of Research and
Development in Private Law

Iranian Law and Legal Research
Institute

Vol. 1 | No. 1 | Spring and
Summer 2024
(Editor-in-chief Lecture)

www.jpl.illrc.ac.ir

DOI:

[10.22034/jpl.2024.718548](https://doi.org/10.22034/jpl.2024.718548)

The hope is that these studies will identify new potentials within Iran's legal system, thereby advancing citizens' rights and contributing to improved living conditions within an Iranian-Islamic society. One of the core aims of this journal is to support research and development in new branches of private law. Therefore, the first issue of this journal is specifically devoted to intellectual property (IP).

This issue contains scholarly articles and is dedicated to Dr. Saeed Habiba, whose exceptional contributions have significantly advanced intellectual property knowledge within the national academic community.¹

In recognition of Dr. Habiba's contributions, the content of this academic note is structured as follows. We begin by addressing the background of intellectual property law, touching upon the concepts of "simultaneous conception" (the coincidental and independent arrival at the same intellectual creation by two individuals) and "plagiarism." Following this, we discuss the rapid evolution of knowledge and technology as key factors driving changes in intellectual property law, emphasizing the need for research and development in private law in general and in intellectual property law specifically. We then examine some of the challenges and opportunities brought by these changes in intellectual property law and conclude with a forward-looking analysis of potential scenarios for continued research and development in this field.

1. Professors Hassan Mohseni and Zahra Shakari, along with the Society for the National Heritage of Iran, were instrumental in preparing these articles, and their contributions are gratefully acknowledged here

سرمقاله: تحول در حقوق مالکیت فکری در پرتو توسعه دانش و فناوری

سید حسین صفایی

استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، تهران، ایران.
Email: shsafaei@ut.ac.ir

رئیس پژوهشکده حقوق و قانون ایران و قاضی پیشین دیوانعالی
کشور، تهران، ایران.

محمد درویش‌زاده

Email: darvishzadeh@illrc.ac.ir

موسسه تحقیق و توسعه حقوق خصوصی
Research Center for Private Law Development

پژوهشکده حقوق و قانون ایران
Iranian Law and Social Science Research Center

مقدمه

پژوهشکده حقوق و قانون ایران با نگرشی پژوهش‌محور و توسعه‌گرا، انتشار مجموعه‌ای از نشریات با پیشوند "تحقیق و توسعه" را در دستور کار خود قرار داده است. اولین نشریه از این مجموعه با عنوان "تحقیق و توسعه در حقوق تطبیقی" منتشر شده و اکنون دومین نشریه با عنوان "تحقیق و توسعه در حقوق خصوصی" به چاپ می‌رسد. در شماره پاییز ۱۴۰۲ نشریه قبلی (تحقیق و توسعه در حقوق تطبیقی)، به تفصیل مفهوم، اهداف، و اهمیت تحقیق و توسعه در رشته‌های مختلف حقوق بیان شد؛ بنابراین، در این یادداشت از تکرار آن مطالب خودداری می‌شود. نشریه جدید، "تحقیق و توسعه در حقوق خصوصی"، با هدف بررسی شاخه‌های علمی نوین، نظریه‌های جدید، قوانین نوپدید، شیوه‌های سیاست‌گذاری، و ارزیابی تجارب و دستاوردهای حقوق خصوصی منتشر خواهد شد.

دوفصلنامه تحقیق و توسعه در حقوق خصوصی

پژوهشکده حقوق و قانون ایران

دوره ۱ | شماره ۱ | بهار و تابستان ۱۴۰۲
(یادداشت علمی)

www.jpil.illrc.ac.ir

DOI:

[10.22034/jpl.2024.718548](https://doi.org/10.22034/jpl.2024.718548)

امید است که این پژوهش‌ها به شناسایی ظرفیت‌های نوین در نظام حقوقی ایران منتهی شود و از این طریق، زمینه استیفای حق مردم برای توسعه کشور فراهم شده و شرایط زندگی انسان و جامعه ایرانی - اسلامی بهبود یابد. تحقیق و توسعه در شاخه‌های جدید حقوق خصوصی از جمله اهداف اصلی این نشریه است.

اولین شماره این نشریه به طور خاص به موضوع "مالکیت فکری" اختصاص یافته است. این شماره حاوی مقالات علمی است و به پاس خدمات علمی جناب آقای دکتر سعید حبیبی که نقشی بی‌بدیل در توسعه دانش مالکیت فکری در نظام علمی کشور ایفا کرده‌اند، به ایشان تقدیم می‌شود.^۱

لذا ضمن ارج نهادن به خدمات علمی استاد سعید حبیبی، محتوای این یادداشت علمی چنین سازمان‌دهی شده است که در ابتدا برای بررسی پیشینه حقوق مالکیت فکری، به دو مفهوم "توارد خاطرن" و "سرقت ادبی" اشاره می‌شود. سپس به‌شتاب تغییر دانش و فناوری به‌عنوان عوامل تحول در حقوق مالکیت فکری پرداخته می‌شود تا ضرورت تحقیق و توسعه در حقوق خصوصی به طور عام و در حقوق مالکیت فکری به طور خاص روشن گردد. در ادامه، برخی چالش‌ها و فرصت‌های ناشی از تحول در حقوق مالکیت فکری بیان شده و در نهایت، با نگاهی آینده‌پژوهانه، سناریوهایی برای ادامه تحقیق و توسعه در حقوق مالکیت فکری ارائه می‌شود.

۱. استادان ارجمند جناب آقای دکتر حسن محسنی و سرکار خانم دکتر زهرا شاکری و همچنین انجمن آثار و مفاخر فرهنگی ایران در تهیه این مقالات نقش اصلی داشته‌اند که در همین جا از زحمات آنان سپاسگزاری می‌شود.

۱. پنجره‌ای به پیشینه حقوق مالکیت فکری

مفهوم "توارد خاطرین" یا "توارد فکری" از مفاهیم دیرینه‌ای است که در ادبیات کلاسیک فارسی آمده است. این اصطلاح در دانش بلاغت و بدیع در ادب فارسی شناخته شده است. زمانی که دو شاعر بدون اطلاع از آثار یا احوال یکدیگر و حتی در سرزمین‌های متفاوت، مضمون واحدی را تنها به اتکای قریحه، فکر و توان ذهنی خود بسرایند، گفته می‌شود که این دو شاعر "توارد" داشته‌اند؛ در این موارد، دو شاعر بدون ارتباط با یکدیگر و بدون اطلاع از همدیگر به مضمونی مشترک دست یافته‌اند، یعنی در ذهن هر دو شاعر مضمونی واحد شکل گرفته است. در این موارد، دو خالق ادبی به صورت جداگانه و هم‌زمان به خلق اثر مشابهی پرداخته‌اند. این مسئله نه تنها در ادبیات فارسی بلکه در دیگر فرهنگ‌ها و زبان‌ها نیز به چشم می‌خورد و نمونه‌های متعددی وجود دارد که خلاقیت‌ها به شکلی مشابه، هم‌زمان و جداگانه در دو ذهن خلاق متولد شده‌اند. باین‌وصف، برخی افراد این مفهوم را به‌عنوان یک گریزگاه برای سرقت ادبی به کار برده‌اند و "توارد" را پوششی برای تبرئه خود در ارتکاب «سرقت ادبی» قلمداد کرده‌اند. استاد شفیع کدکنی این نوع سرقت را، به‌خصوص در زمینه سرقت تصویرها و صور خیال، شایع می‌داند و معتقدند که از سده پنجم قمری به بعد، این موضوع در ادبیات فارسی به‌وفور یافت می‌شود. گریزگاه توارد موجب نشده که از ناپسندی و سرزنش‌پذیری سرقت ادبی کاسته شود. از جمله، مولوی گفته است: "حرف درویشان بدزد مرد دون / تا بخواند بر سلیمی زان فسون."

این مراقبت‌های ادبی - حقوقی که در فرهنگ و ادبیات کلاسیک فارسی وجود دارد، موجب گشودن پنجره‌ای آشنایی به دنیای حقوق مالکیت فکری شده است. تا زمانی که این کشاکش ذهنی و ادبی در مرزهای هنر، شعر و ادب فارسی باقی مانده بود و به زمینه‌های عملی و اجتماعی وارد نشده بودند، سرزنش اخلاقی برای این گونه آثار کفایت می‌کرد و نیازی به ایجاد نظام‌های حقوقی حامی و قوانین محافظت‌کننده از مالکیت فکری

احساس نمی‌شد. اما با پیشرفت دانش بشری و گسترش آن، ارزش اقتصادی محصولات فکری عینیت بیشتری پیدا کرد و نیاز به طراحی و اجرای نظام‌های حقوقی برای ثبت، شناسایی و حمایت از محصولات فکری به وجود آمد. در نتیجه، تئوری‌ها و قوانین مختلف برای شناسایی و حمایت از ابعاد مختلف مالکیت فکری شکل گرفتند و اکنون شاهد حضور آنها در گستره‌های گوناگون علمی، حقوقی و اجتماعی هستیم. اکنون این سؤال‌ها مطرح می‌شود که تحولات حقوق مالکیت فکری چه سیری خواهد داشت؟ چالش‌های آن چیست؟ و نگرش آینده‌پژوهانه چه چشم‌اندازی را نشان می‌دهد؟

۲. عوامل مؤثر بر تحول حقوق مالکیت فکری:

تحولات دانش و فناوری در دوران معاصر، همراه با افزایش و تنوع آثار خلاقانه و فکری، موجب شده است که آموزه‌های حقوق مالکیت فکری از حالت کلاسیک خود فراتر رفته و به یک نظام پیچیده و مدرن تبدیل شوند. شتاب تغییر در دانش و فناوری و توسعه خلاقیت و نوآوری‌های علمی، نیاز به همراهی، سازگارسازی و بازنگری حقوق مالکیت فکری را بیشتر کرده است. براین اساس، حقوق مالکیت فکری با چالش‌های متعددی مواجه شده که عمدتاً به دلیل ظهور و گسترش فناوری‌هایی نظیر هوش مصنوعی، بلاک‌چین^۱ و متاورس^۲ است. این فناوری‌ها، نظام حقوقی مالکیت فکری را با پیچیدگی‌های جدیدی

۱. بلاک‌چین یک فناوری جدید و انقلابی است که در سیستم‌های مدیریتی دنیا استفاده می‌شود و در واقع یک نوع خاصی از پایگاه داده است که اطلاعات در آن ذخیره می‌شود. اما این فناوری با سایر پایگاه‌های داده متفاوت است؛ چون برای اضافه کردن یک داده جدید به بلاکچین قواعدی وجود دارد و همچنین پس از اضافه شدن داده به بلاکچین ذخیره آن امکان حذف و ویرایش ندارد. (صادقی، محسن و دیگران (۱۴۰۲)، کاربرد بلاک‌چین در حفاظت از حقوق مالکیت فکری و ابعاد کاربردی آن، فصلنامه حقوق خصوصی، ص ۳۵)

۲. متاورس فضای دیجیتالی سه‌بعدی است که برای افراد با ایجاد حس حضور، امکان تعامل و کسب تجارب مختلف را فراهم می‌کند. (قبولی درافشان، سید مهدی و دیگری (1402)، معرفی هویت دیجیتال در متاورس، شناسایی چالش‌های حقوقی مربوط به آن و جست‌وجوی راه حل، فصلنامه مطالعات حقوق خصوصی، ص ۲۴۹)

روبه‌رو کرده‌اند، به‌گونه‌ای که در بسیاری از موارد، روش‌های سنتی توانایی مدیریت تحولات فناوری‌های نوین را ندارند و نظم حقوقی مورد انتظار برقرار نمی‌گردد. چشم‌انداز تحول پرشتاب در آینده علم و فناوری نیز موجب شده است که احتمال پاسخ‌گویی و بسندگی نظریه‌های کنونی حقوق مالکیت فکری زیر سؤال برود؛ چرا که شتاب تحول در علم و فناوری از هر زمان دیگری بیشتر شده است و فناوری‌های نوین قطعاً نیازمند اصول و نظریه‌های جدید در عرصه مالکیت فکری خواهند بود.

۳. چالش‌های حقوق مالکیت فکری:

یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی که در این حوزه به چشم می‌خورد، چالش‌های ناشی از "آفرینندگی غیرانسانی" است. با گسترش هوش مصنوعی، ماشین‌ها قادر به خلق آثار هنری، ادبی و حتی اختراعات علمی شده‌اند. این امر موجب شده که سؤالاتی در زمینه حقوق مالکیت فکری مرتبط با آثار تولیدشده توسط هوش مصنوعی، مسئولیت‌پذیری و مالکیت این آثار و حتی امکان ثبت اختراع یا کپی‌رایت به نام یک هوش مصنوعی مطرح شود. در برخی کشورها، به دنبال این چالش‌ها، پژوهش‌هایی در زمینه مسئولیت‌پذیری و اخلاق هوش مصنوعی نیز آغاز شده است و بسیاری از کشورها به سرعت به دنبال تصویب قوانین مناسب برای مواجهه با این چالش‌ها هستند.

در رابطه با فرصت‌های پدیدآمده از هوش مصنوعی نیز باید توجه کرد که هوش مصنوعی به‌عنوان ابزاری مهم در تسهیل فرایندهای مربوط به مدیریت و تحلیل داده‌ها، بررسی اسناد حقوقی، انجام پژوهش‌های علمی و حتی خلق آثار هنری و علمی به کار گرفته شده است. همه این فرصت‌ها، چالش "آفرینندگی غیرانسانی" را جدی‌تر می‌کند و سؤالاتی از این دست را مطرح می‌کند که: آیا آثار تولیدشده توسط هوش مصنوعی باید دارای حقوق مالکیت فکری باشند؟ و اگر چنین است، این حقوق به چه کسی تعلق خواهد گرفت؟

فناوری بلاک‌چین نیز نمونه دیگری است که فرصت‌ها و البته چالش‌هایی را در حقوق مالکیت فکری پدید آورده است. بلاک‌چین، مبتنی بر یک سیستم ثبت غیرمتمرکز و تغییرناپذیر، امکان نظارت دقیق و شفاف‌سازی فرایندهای مربوط به مالکیت فکری را فراهم کرده و از این طریق می‌تواند موجب کاهش تخلفات و کلاهبرداری‌ها شود. این فناوری، با فراهم کردن امکان ثبت، انتقال و نظارت بر حقوق مالکیت فکری در سطحی جهانی، به افزایش شفافیت در این حوزه کمک کرده و دسترسی همگانی به اطلاعات موجود در سیستم را تسریع کرده است. بلاک‌چین به کاهش خطر کلاهبرداری، اشتباهات انسانی و حذف واسطه‌های غیرضروری کمک کرده و به شفافیت بیشتر و دسترسی عمومی به داده‌ها سرعت بخشیده است. این فناوری با یکپارچه‌سازی دو عنصر زمان و مکان، هرگونه امکان سوءاستفاده از پدیده‌هایی نظیر توارد و خلاقیت هم‌زمان را منتفی می‌کند.

بی‌تردید، شتاب فزاینده تحولات علمی و فناوری محدود به این فناوری‌ها نخواهد بود و جامعه بشری در آینده‌ای نزدیک شاهد رونمایی از توانایی‌های جدید در عرصه علم و فناوری خواهد بود. این تحولات نیازمند تجدیدنظر یا سازگارسازی اصول و نظریه‌های حقوق مالکیت فکری هستند و این سؤال مطرح می‌شود که آینده این تحولات به کجا خواهد انجامید؟

۳. آینده‌پژوهی و ضرورت تحقیق و توسعه در حقوق مالکیت فکری

یکی از عوامل کلیدی در مدیریت چالش‌های مرتبط با حقوق مالکیت فکری، انجام تحقیقات آینده‌پژوهانه و توسعه ابزارهای علمی برای پیش‌بینی و مقابله با تغییرات است. پیش‌بینی روندهای آتی در فناوری‌های نوین و درک ارتباط آن‌ها با حقوق مالکیت فکری، به قانون‌گذاران و پژوهشگران این امکان را می‌دهد که از پیش قوانین مناسب و قابل تطبیقی را تدوین کنند. همچنین، ایجاد چارچوب‌های حقوقی منعطف برای استفاده بهتر

از فناوری‌ها و جلوگیری از سوءاستفاده‌های احتمالی از فناوری‌های نوپدید به کمک مطالعات تحقیق و توسعه حقوق مالکیت فکری ممکن خواهد بود.

علاوه بر این، مطالعات آینده‌پژوهی می‌تواند نقش مهمی در شناسایی فرصت‌ها و چالش‌های نوین ایفا کند. برای مثال، باتوجه به گسترش استفاده از فناوری‌های متاورس و واقعیت مجازی، به‌زودی نیاز به تدوین و تصویب قوانین جدیدی را مطرح می‌کند که بتوانند از آثار هنری، اختراعات و تولیدات علمی در این فضاها دیجیتال حفاظت کنند. همگام با این تحولات، بسیاری از پژوهشکده‌ها و نهادهای حقوقی جهان به بررسی دقیق اثرات این فناوری‌ها بر حقوق مالکیت فکری پرداخته و سعی در ارائه راهکارهای مناسب دارند.

به نظر نویسندگان، روندهای تحولی حقوق مالکیت فکری و ارتباط آن با فناوری‌های نوین به‌گونه‌ای است که می‌توان سه سناریوی اصلی را در این زمینه تصور کرد.

سناریوی اول این است که توسعه علم و فناوری‌های نوین موجب ایجاد شاخه‌های جدیدی در حقوق مالکیت فکری می‌شود. این شاخه‌های علمی نوپدید ممکن است موجب منسوخ‌شدن اصول و نظریه‌های قبلی در حقوق مالکیت فکری نشود و در عین حفظ اصول و نظریه‌های قبلی، به شکوفایی و گسترش بیشتر حقوق مالکیت فکری بینجامد. مطابق این سناریو، نیاز به تدوین قوانین جدید در حوزه مالکیت فکری در اولویت خواهد بود.

سناریوی دوم این است که حقوق مرتبط با نوآوری‌های علمی و فناوری‌های نوین، از زیرساخت‌ها و اصول کاملاً متفاوتی پیروی کرده و به‌صورت کاملاً مستقل از شاخه‌های موجود مالکیت فکری تعریف شود. در این حالت، حقوق ناظر به فناوری‌هایی چون بلاک‌چین، هوش مصنوعی و متاورس به‌عنوان شاخه‌ای جداگانه و مستقل پایه‌ریزی خواهد شد و تأثیر زیادی بر سایر شاخه‌های حقوق مالکیت فکری خواهد گذاشت. در این سناریو، بسیاری از اصول و نظریه‌های شناخته‌شده در حقوق مالکیت فکری منسوخ خواهد شد. مطابق این سناریو، سازگارسازی حقوق مالکیت فکری با الزامات و اقتضانات

فناوری‌های جدید مستلزم مهاجرت نظریه‌پردازان به دنیاهای جدید متاورس، هوش مصنوعی، بلاک‌چین و سایر فناوری‌های نوپدید در آینده خواهد بود. این مهاجرت معنایی و نظری موجب متروک شدن اصول و نظریه‌های کنونی حقوق مالکیت فکری خواهد شد. مطابق این سناریو، نیاز به بازنگری در قوانین قبلی و سازگارسازی آن‌ها با تحولات فناوری در اولویت خواهد بود. در این بازنگری‌ها، منسوخ شدن قوانین قبلی و تصویب قوانین جدید منطبق با نیازها و نظریه‌های نوپدید اولویت خواهد داشت.

سناریوی سوم این است که وضعیتی بینابین اتفاق خواهد افتاد. در این وضعیت، از یک سو شاخه‌های جدید بر پیکره حقوق مالکیت فکری اضافه شده و بسیاری از اصول و نظریه‌های این رشته علمی مصون از تغییر بنیادین خواهند ماند و بر سطح و عمق آن افزوده خواهد شد. از سوی دیگر، به صورت هم‌زمان، برخی از پیش‌فرض‌ها، اصول و نظریه‌های قدیمی در حقوق مالکیت فکری منسوخ و متروک خواهند شد. به عنوان مثال، وقتی "آفرینندگی غیرانسانی" به کمک هوش مصنوعی عینیت پیدا کند، پیش‌فرض "انسانی بودن آفریننده‌های فکری" منسوخ می‌شود و به تبع آن بخشی از محتوای نظریه‌های حقوق مالکیت فکری قبلی متناسب با این تغییر علمی منسوخ خواهد شد. به عبارت دیگر، این سناریو بیانگر وضعیتی است که در آن هم برخی از محتوای فعلی حفظ می‌شوند و هم بخش‌هایی منسوخ می‌شود و هم شاخه‌ها و محتوای جدیدی در حوزه‌هایی چون متاورس و بلاک‌چین ایجاد می‌شوند.

به نظر می‌رسد که سناریوی سوم، محتمل‌ترین حالت باشد؛ چراکه تحولات علمی و فناوری، در عین پیوند با گذشته، همچنان به صورت پویا ادامه دارند و نظام‌های حقوقی را به سمت ایجاد شاخه‌های جدید سوق می‌دهند. این شاخه‌های جدید، ظرفیت‌های بیشتری برای توسعه حقوقی و قانونی ایجاد می‌کنند و نظام‌های حقوقی را مجبور به انعطاف‌پذیری و کارآمدی بیشتر می‌کنند. این تغییرات نه تنها موجب اصلاح و بازنگری

قوانین کنونی می‌شوند، بلکه به احتمال قوی به تأسیس نهادها و قوانین جدیدی منجر خواهند شد که توانایی حمایت از خلاقیت‌های نوین را داشته باشند. در این سناریو، نظام‌های حقوقی باید به گونه‌ای طراحی شوند که بتوانند با سرعت به تغییرات پاسخ دهند و منافع فرد و جامعه را به طور متعادل تضمین کنند. در این فرایند، همکاری بین‌المللی برای تعیین استانداردهای جدید و همچنین همسویی نظام‌های حقوقی کشورهای مختلف با این تحولات، از اهمیت بسیاری برخوردار خواهد بود.

نتیجه

تحولاتی که در زمینه فناوری‌های نوین رخ داده‌اند، به‌ویژه در حوزه‌هایی مانند بلاک‌چین، هوش مصنوعی و متاورس، افق‌های جدیدی را برای تحول در حقوق مالکیت فکری ایجاد کرده‌اند. این فناوری‌ها نه تنها چالش‌های تازه‌ای را برای مالکیت فکری به همراه آورده‌اند، بلکه فرصت‌های بی‌سابقه‌ای را برای مدیریت و حفاظت از این رشته حقوقی فراهم کرده‌اند. به‌عنوان نمونه، فناوری بلاک‌چین این امکان را فراهم آورده است که فرایند ثبت و انتقال حقوق مالکیت فکری در گستره یکپارچه زمان و مکان در مقیاس جهانی با دقت بیشتری انجام شود و احتمال تقلب و کلاهبرداری به حداقل برسد.

باتوجه به پیچیدگی و تنوع در روش‌های تولید و مالکیت آثار فکری، انتظار می‌رود که نظام‌های حقوقی در آینده از انعطاف بیشتری برخوردار شوند تا بتوانند هم از خلاقیت‌های انسانی و هم از تولیدات مبتنی بر فناوری حمایت کنند. براین اساس، طراحی و اجرای قوانین جدید که قادر به پوشش حقوق مربوط به آثار تولیدشده توسط هوش مصنوعی و سایر فناوری‌ها باشند، و همچنین مطالعات آینده‌پژوهانه در حوزه مالکیت فکری، نقشی کلیدی در شناسایی روندهای آینده و تدوین قوانین متناسب با این تحولات خواهند داشت. از نظر نویسندگان، سه سناریو برای آینده تحولات حقوق مالکیت فکری مطرح است که محتمل‌ترین آن‌ها سناریوی ترکیبی است. مطابق این سناریو، شتاب تغییر در علم و فناوری موجب می‌شود که از یک سو برخی پیش‌فرض‌ها، اصول و نظریه‌های پذیرفته‌شده در حقوق مالکیت فکری منسوخ گردد، مانند پیش‌فرض "انسان بودن آفریننده" در خلاقیت‌های فکری، و از سوی دیگر، شاخه‌های حقوقی جدیدی ممکن است به حقوق مالکیت فکری افزوده شود، نظیر قواعد حقوقی برآمده از اقتضائات فناوری‌های نوین همچون متاورس، هوش مصنوعی، بلاک‌چین و فناوری‌هایی که در آینده ظهور خواهند کرد.

پژوهش در جزئیات و الزامات این سناریو به قانون‌گذاران و متخصصان حقوقی کمک می‌کند تا با درک جامع‌تری از نیازهای آینده، ساختارهای قانونی مؤثرتری برای حمایت از حقوق مالکیت فکری ایجاد کنند و در راستای پشتیبانی از خلاقیت‌ها و نوآوری‌های انسان‌محور و نیز فناوری‌ها گام بردارند.